

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI

KÉPES HETILAP

Előfizetési árak :	
Egész évre	66 L.
Fél évre	35 L.
Negyed évre	18 L.
Egy szám ára	1.50 L.

Felelős szerkesztő :
DR. NALÁCZY ISTVÁN.
Főszerkesztő :
GYALLAY DOMOKOS.

Megjelenik minden szombaton
Szerkesztőség és kiadóhivatal :
Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35. sz.

Erdély jeles szülöttei.

— REMÉNYIK SÁNDOR. —

Kedves olvasó! Az a szikár termetű, egyenes tartású fiatal férfiú, akit ez a kép ábrázol, Erdélyi magyar költő.

Kolozsvárt született, ott nevelkedett föl, ott él és dolgozik ma is. Múltában állott volna repátornálni, de ő nem ment el közülünk. Ellenkezőleg: másokat is, minden derekas magyart váltig marasztalt és marasztal. Ebből nyilvánvaló, hogy ő testestől-lelkestől Erdélyi. És pedig költő, a Romániában élő magyar költők között Szabolcska Mihály mellett ma ő a legkiválóbb, a legelső magyar poéta.

Hogy ki a költő, ki az a poéta, azt szeretném röviden nektek megmondani. Mert hisz azt mindenki megérti, hogy kerül lapba az arcépe egy püspöknek, egy híres orvosnak, politikusnak stb. Ezeknek kezében valami hatalom van, vagy valamit megtaláltak újat, ami az

emberek sorsát talán könnyebbé teszi. A költőnek a kezében nincs semmiféle látható hata-

lom, a költő nem tud és nem is akar rendelkezni senki embertársának. Mégis az ő kezében is

hatalom van, igen nagy erő, amely mindnyájunkat egy nagy egységbe foglal össze. A költő hatalmának neve ez: művészet. Micsoda erő a művészet? Hogy erre feleletet adjak, egy kis kitérőt kell tennem. Mikor családi ünnepélyeknél, a községi vagy egyházi gyűléseken valaki szépen, világosan és talpraesetten beszél, azt mondjuk: Jól beszélt, mi is úgy gondolkozunk, a szájunkból vette ki a szót. Ugy érezzük, mintha a beszélő a nevünkben és helyettünk emelt volna szót. Ez is művészet: kimondani szépen, érthetően azt, amit mások gondolnak. Az ilyen művész neve: szónok. A költő is ilyenfajta művész, de nem az észnek, a gondolatnak a művésze, mint a szónok, hanem a

szívnek és az érzelemnek... Ebből annyi már is kitetszik, hogy nem az a költő, ki kimért

sorokat tud egymásután róni. Még az sem költő, akinek könnyen jó a rigmus. A költészetben mindez külsőség, csak mesterség. Az a költő, aki a saját szívének dobogását, érzelmeinek megmozdulását világos szóval s csengő dallamossággal úgy kitudja fejezni, hogy amikor a verset elolvastuk, vagy végig hallgattuk, ezt mondjuk: a *szívemből beszélt*.

Nos kedves olvasó, ez az igazság: a költő a tulajdon maga érzéseit fejezi ki, a maga szívének dobogását teszi versbe. És az az ő művészete, az az ő nagy hatalma, hogy ezt úgy tudja megcselekedni, hogy nekünk az az érzésünk van, hogy a *mi* szívéből, a *mi* érzésünkől beszélt. Egy Szabolcska Mihály, egy Arany János és egy Jókai Mór úgy tudott írni, hogy minden magyar ember azt hiszi, hogy azt a verset épen ő róla, épen az ő számára írták. Petőfi meg épen olyan nagy költő, hogy verseiben nemcsak mi magyarok, hanem a világnak minden népe megtalálja önmagát, a maga szívét és érzelmvilágát.

Most már világosabb talán, ha ismétlem: *Reményik* Sándor költő, az erdélyi magyar költők között épen a legelső egyike. A maga érzéseit, a maga szívének töprengéseit, fájdalmait, sok bánatát és kevés örömét énekli. De művész is egyuttal. Hatalom van birtokában arra, hogy úgy daloljon, hogy az ő töprengéseiben, fájdalmában, sok bánatában és kevés örömeiben a magunk búkeserves erdélyi lelkére ismerünk rá. Még a háboru alatt jelent meg első verskötetete: *Fagyöngyök* címen. Sajnos, ehhez ma bajosan lehet hozzájutni. A háboru után jelent meg Kolozsvárt két versesfüzete: *Csak így...* és *Vad vizek zugása* címen. Ezekén kívül és ezek után sok szép verset közölt tőle ez a mi lapunk, a *Magyar Nép*, továbbá az *Ellenzék* és a *Pásztorúz*. Minden írása valahogyan tükrösképe az erdélyi magyarság lelkének.

Épen ezért is közöljük ezuttal arcképét. Hálával s elismeréssel tartozunk neki, hogy magáról dalolván — minket, erdélyi magyarokat énekelt meg. De másfelől hangoztatni akarjuk azt is, hogy olvassa el figyelmesen mindenki azt a költeményt, amelyik alá a *Reményik* Sándor neve van írva. Érezni fogja, hogy róla és neki is szól az a költemény. S még egyet fog érezni. Azt, hogy legalább egy rezzenéssel jobbra, igazabbá, nemesebbé finomult a lelke. Épen mint maga a költő, aki mindig fölfelé néz, a kék ég felé és sohase le a sárba. Legfőleg csak azért, hogy — a sarat kikertilje.

A nagy költők azért művészek, mert rólunk és nekünk dalolnak, de úgy, hogy fölemelnek, egész lelkünket finomabbá, nemesebbé, embersegebbé teszik. Reményik Sándor ilyen művész. Reméljük és óhajtjuk, hogy még sokáig.
Tófalvi György.

A Magyar Párt köréből.

Ujra napirenden az iskolakérdés. — A Magyar Párt és az Egyházak képviselői küldöttségileg járulnak Ő Felségéhez védelemért. — Emlékirat és határozati javaslat az iskolakérdésben. — Az Intéző Bizottság rendkívül ülése.

Amint olvasóink előtt ismeretes, a kormány az elemi- és középiskolákra nézve két, súlyos sérelmeket tartalmazó rendeletet bocsájtott ki. E rendeletek felfüggesztése, illetve hatályon kívül helyezése és az iskolakérdésben újabb tárgyalás kiützése céljából a magyar egyházak képviselői az elmúlt napokban Bukarestben jártak. Ujuk nem járt eredménnyel, mindössze a római katolikus egyház kapott némi kedvezményt a szerzetes iskolákra vonatkozólag.

Mint hogy a sérelmes rendeletek alapján veszélyeztetik a magyar kisebbség létét és a jövő nézedei fejlődését, a *Magyar Párt Intéző Bizottsága* a kérdés komolyságára való tekintettel e hó 24 én rendkívüli intéző bizottsági ülést tartott, amelyen a magyar kisebbség és az egyházak kiküldöttei teljes számban voltak képviselve.

Az ülésen a betegségéből felgyógyult Ugron István Párt elnök elnökölt. A megjelentek alapos és beható tárgyalás alá veiték a sérelmes iskolarendeletek minden egyes pontját és ennek eredményeképen egyhangulag elhatározták, hogy a marosvásárhelyi nagygyűlés határozatának is megfelelően úgy a Magyar Párt, valamint az egyházak képviselői küldöttséget menesztenek Bukareszbe és Ő Felsége elé járulva oltalmat kérnek a sérelmekkel szemben.

Dr. Paál Árpád alelnök határozati javaslatot terjesztett elő, amelyben rámutat az iskolarendeletek sérelmes voltára. A rendelet az anyanyelven való tanítás természetes és törvényes jogát dönti meg, másrészt az iskolafentartás és iskolavezetés lehetőségét igyekszik elvonni olyan közületektől, amelyek ebben évszázadok óta nagy hivalást teljesítettek. A különböző felekezeti üeknek egymás iskoláitól való eltiltása, a tanároknak és tanítóknak kellő határidő nélkül román nyelven való vizsgáztatása súlyos sérelmeket foglalnak magukban. *A magyarság az anyanyelvű oktatás és továbbművelés érdekét magára nézve szentnek és úgy önmaga, mint az állam iránt elengedhetetlen kötelességének tartja.*

A határozati javaslatot az Intéző Bizottság egyhangúlag elfogadta és utasította az elnökséget, hogy az elszilendő Emlékiratot a küldöttség soron kívül juttassa az Ő Felségéhez. A Magyar Párt részéről Ugron István, Dr. Gyárfás Elemér, Dr. Bernády György és Dr. Paál Árpád, az egyházak részéről a püspökök és az iskolai előadók fognak részt venni a küldöttségben.

Reméljük, hogy a küldöttség eredménnyel fog visszatérni és el fogja érni azt, hogy ezen életbevágó kérdésben rendes tárgyalások történjenek és a magyar iskolák és így a magyar kultúra jogos és törvényes igényei közmegelegedésre kielégítést nyerjenek.

Az erdélyi róm. kath. státus gyűlése.

Id. Báró Jósika Gábor a státus új világi elnöke. — A státus határozata a sérelmes iskolaügyi rendelkezésekre. — Majláth Gusztáv Károly gróf erdélyi püspök békés együttműködést kíván a hatalom birtokosaival.

Erdély katolikusai az egyházi és világi elem bevonásával folyó hó október 25-én tartották évi rendes státusgyűlésüket. Az ülést Dr. Gr. Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök lendületes beszéddel nyitotta meg, amelyben szeretetet és megértést kér a hatalom birtokosaitól, *hogy ezen szeretet és megértés jegyében a maga minden polgára megtalálja jogos igényeit.* Kezdetleges szavakkal emlékezik meg a státus elhunyt világi elnökéről, Br. Jósika Sámuelről, aki egy negyed századon keresztül önzellen, becsületos és odaadó munkával szolgálta a státus érdekeit. Helyébe egyhangúlag id. Br. Jósika Gábort választották meg világi elnöknek, aki a státus érdekében már eddig is kifejtett munkálkodásával teljesen rászolgált ezen méltóság beöltésére.

A gyűlés pontonkénti tárgyalta az igazgató tanács évi jelentését, amelynek szomorú adatait lapunkon már közöltük. Beható és alapos megtárgyalásra kerültek az új iskolarendeletek, azoknak sérelmes voltát Dr. Gyárfás Elemér volt főispán ismertette és határozati javaslatában tiltakozik a sérelmes intézkedések ellen, *amelyek nem csupán a vallási és nyelvi kisebbség emberi jogaiba ütköznek, hanem egyúttal az állam építését és jövő zavartalan fejlődését is veszélyeztetik.* Egyhangúlag elfogadott határozati javaslat a sérelmes rendelkezések felfüggesztését és rendes újabb tárgyalás kitűzését kéri, amelynek rendjén az iskolakérdés megnyugvásra nyerne megoldást.

Részletes vita indult afelől, hogy miképpen lehetne a katolikus társadalom hathatós együttműködését biztosítani. A vita eredményét Majláth püspök az alábbiakban összegezte:

— Akciónkat a katolikus iskolák fennmaradásáért teljes erővel és kitartással tovább folytatjuk. Ezt a kötelezettséget nemcsak a státusgyűlés tagjai tartják becsületbeli ügyüknek, hanem minden öntudatos katolikus ember is. Szünetelnie kell közöttünk minden ellenségeskedésnek, riválitásnak éppen a súlyos kérdések érdekében. A papság és hatóság viszonya legyen bensőséges, mert ez fogja lehetővé tenni, hogy minden község a maga feladatának megfelelően. A magam részéről ígérem a legmesszibbmenőbb hozzájárulásomat. Fontos és szükséges, hogy az espereskerületi gyűlések az érintett formában állandó evidenciában tartsák az iskolakérdést s ezeknek működését a lehető legintenzívebbé kell tenni.

A státus anyagi kérdéseinek rendezését beható eszmecserében beszélték meg. Az Igazgatótanács minden lehető el fog követni a státus még megmaradt vagyonának megfelelő gyümölcsösztetése érdekében.

A státusgyűlés tagjainak pótlása is egyik legfontosabb része volt a tanácskozásnak. Tekintettel arra, hogy az Erdély területéről történt tömeges elárvózás miatt a státus gyűlés tagjainak száma megapadt, az Igazgató tanács a közel jövőben már intézkedni fog, hogy a demokratikus eszméknek megfelelően is a katolikus néprétegek minél szélesebb körben nyerjenek képviseletet az egyház ügyeinek intézésében. Végül a választások megejtésével és a különböző bizottságok megalkotásával a státus gyűlés véget ért.

Itt említjük meg, hogy Majláth Gusztáv erdélyi püspök Rómába utazott, hogy az egyház állapotáról a szokásos jelentését megtegye a Pápának.

Közgazdasági Bank r.-t.

Dicsőszentmárton.

Alaptőke és Tartalékok: Leu: 1,350.000

Telefon: Igazgatóság 36, Pénztár 38

Sürgöny cím: Coloniale

Affiliált Intézetek: Balázsfalva, Balavásár, Erzsébetváros

Hosszuaszó, Radnót, Segesvár

Iparvállalatok: Küküllővízgyári építő Agyagipar,

Erzsébetkönyvnyomda, Sertéshizláló és Husipar.

**Aki jól biztosít, nyugton alszik.
Aki a Magyar Nép útján biztosít:
jól is, olcsón is biztosít!
Kérjen ürlapot!**

KÜLFÖLD

Bonyodalmak a világhelyzetben.

Németország gyorsan halad lefelé a romlás útján. Itt is, ott is forradalmi kormányok alakulnak, amelyek nem akarnak engedelmessé válni a berlini birodalmi kormányhoz. Legutóbb a rajnai tartomány, továbbá Pfalz és Keletporoszország területén öltött veszedelmes méreteket az elszakadási mozgalom. S ott van mindenütt, főként a nagy városokban, a forradalmak szülőanyja: az éhség, a kenyérhiány. Sztrájkok törnek ki, utcai harcok keletkeznek, az üzleteket feltörik és kifosztják. Mindezek a megrázó jelenségek végre gyorsabb elhatározásokra sarkalják a külföldi kormányokat. Angliában a józan, üzleti mérlegelés is Németország megmentéséért száll síkra. Azt mondják az angolok: Franciaországnak lehet az az érdeke, hogy Németország tönkremenjen, de Angliának viszont arra kell törekednie, hogy Németország megmaradjon és megfizessen a hadisarcból annyit, amennyire józan megállapítás szerint képes. Általában Anglia mind élesebb hangon támadja a francia politikát. Smuts tábornok feltűnést keltő beszédében adott kifejezést a fölizgatott angol közvéleménynek.

— *Az angol népet máris komolyan kezdi nyugtalanítani Franciaországnak szárazföldi és légi fegyverkezése — mondotta. — Ha a dolgok így folytatódnak, Anglia arra kényszerül, hogy saját védelmére újból fölfegyverkezzék. Franciaországra a történelem előtt komoly felelősség vár.*

Oroszok magatartása a német zavarokkal szemben. A németországi események önkéntelenül arra a kérdésre terelik a figyelmet, hogy Oroszország milyen magatartást fog tanúsítani a forradalmi jelenségekkel szemben. Lengyel lapok azt jelentik, hogy Oroszország titkon nagy előkészületeket tesz a háborus beavatkozásra, csapatokat von össze nyugati határán, a vörös hadsereg vezérkara pedig a lengyel határ közelében tartózkodik. A lengyelek föltevése szerint Oroszország a Baltitenger mellett fekvő kis államokon át akar Németországgal érintkezést teremteni. A balti államok: Litvánia, Észtország és Finnország állítólag már tanácskozásokat folytatnak, hogy Oroszország háborus fölvonulása ellen a védekezés módját megállapítsák. A fölvetődött hírekről Trockij is nyilatkozik. A moszkvai munkásokhoz intézett beszédében kijelentette, hogy sem Franciaország, sem Anglia nem képes a gyorsan terjedő német forradalom leküzdésére elegendő csapatokat küldeni. A nagy forradalom kitörése csak napok kérdése. Ha külső hatalmak

beavatkoznának a német eseményekbe, Oroszország valószínűleg csapatokat fog küldeni Németországba.

Mit eredményez, ha a katonák politizálnak? A cseh-tótországi választásokon a hadsereg tényleges állománya legénysége is szavazott. A katonák majd mind a kommunistákra szavaztak. A kommunisták csendben, óvatosan, a korcsmákban nyerték meg a legénységet eszméiknek. A cseh újságok nagy riadalommal írják a rendbontó elemek előnyomulásáról.

Magyarország helyzete. A külföldi kölcsön folyósításának reménye nagy önbizalmat öntött Magyarországra lakosságába. A Bethlen-kormány tekintélye nagyon megnőtt és magát Bethlen István grófit úgy emlegetik, mint a gondviselés küldöttjét, aki hivatva van, hogy a nyomasztó anyagi helyzetből s a nemzetközi elszigeteltségből kiszabadítsa nemzetét. Bethlen miniszterelnök Balassagyarmaton, egy képviselői beszámolóval hatalmas beszédet mondott Magyarországról mostani állapotáról. Rámutatott a közelmúlt kormányzati hibáira, a széleskörű választójog ama végzetes hátrányára, hogy a parlamentet oda nem való, tudatlan képviselőkkel töltötte meg; ismertette a gombamódrára szaporodó egyesületek káros működését, a pénzügyi helyzet megrongálását. A múlthoz képest legutóbb mind a külső, mind a belső politikában javultak a viszonyok. Minket, erdélyi magyarokat, főként alábbi kijelentései érdekelnek, amelyeket Magyarország külső politikájáról tett.

— **Külpolitikai téren viszonyunkat rendeztük Ausztriával.** A nagyhatalmak bizalmát visszanyertük és életbevágó fontos kérdésekben Anglia, Olaszország mellettünk áll. Szomszédainkkal tárgyalunk. Ezeknek a tárgyalásoknak az ellentétek kiküszöbölése a célja, mert megértés nélkül a nyugalom, a megerősödési lehetőségeket megteremtési teljesen lehetetlen. Nem azért indítottunk akciót, hogy jogos érdekeinket feláldozzuk, hanem azért, hogy ezen az alapon jogainkat megvédhessük.

— Sokan támadnak, hogy ilyen módon fölállítottuk a szomszédos államok területén élő magyar kisebbségeket. Én ellenkező nézetben vagyok. A meggondolatlan kijelentések, cselekvések a múltban csak súlyosbították testvéreink helyzetét. Szent meggyőződésem, hogy mai politikánkat követve, a szomszédos államokban élő magyar kisebbségek helyzete fokozatosan javulni fog, mert minden állam inkább megbecsüli a szomszédai viszonyt, mint azokat a csekély előnyöket, amelyet a kisebbségek elnyomásával szerezhet.

Bethlen gróf nagyhatású beszédét, melyben a kölcsönügyet és ezzel kapcsolatban Magyarország gazdasági helyzetét is tüzetesen ismertette, a következőképpen fejezte be:

— Építőmunkában nekünk magyaroknak mestert

adott a történelem. Széchenyi Istvánt, aki építőmunkára buzdított, akkor, amikor az egész társadalom romokban hevert. Országunkban a rombolás ideje végetért, követnünk kell Széchenyi példáját.

ERŐS HÍREK

A Carnegie eszméje. Mielőtt kitört volna a nagy háború, a nemes gondolkozású emberek már jóelőre megérezték azt a borzasztó veszedelmet, a mely valósággal be is következett. Az amerikai milliós Carnegie, aki óriás szorgalommal és nagy szerencsével a világ egyik leggazdagabb embere lett, arra a nemes gondolatra jött, hogy vagyonának nagy részét a béke biztosítására szenteli. A legbékésebb államot Hollandiát választotta a béke székhelyévé, fővárosában Hagában építtetett egy nagyszerű palotát a béke bíróság és a béke barátok számára. 1913-ban meg is szervezték a béke bizottságot, tartottak konferenciákat is, de a háború ördöge erősebb volt a béke barátainál, a kik kénytelenek voltak hallgatni és várni. A békekötések utáni csendet fölhasználták és megindultak az apostolok. Gyűléseket tartanak, keresik a béke barátait országáról országra járva. Hozzánk is eljött a Carnegie-bizottság titkára Dr. Ramsay ur Londonból. Október 25-én Bukarestben volt a szervező gyűlés a metropolita érsek Miron Christea elnöklété alatt a görög keleti egyház, valamint a nemzeti kisebbségi református, lutheránus és unitárius egyházak képviselőivel. A gyűlés igen barátságos hangulatban folyt le. Megválasztotta az intéző bizottságot, melynek elnöke lett Bartolomeus püspök, három alelnökének egyike, Erdély részéről az unitárius egyház püspökhelyettese dr. Boros György. Kiküldött egy előkészítő bizottságot dr. Boros alelnök elnöklété alatt, melynek tagjai: dr. Lupás és dr. Ghibu egyetemi tanárok, dr. Imre Lajos ref., dr. Kiss József evang., Alex. Borza gör. kath. és dr. Zombori László rom. kath. lelkész. Egyelőre nem tudható, mit fog elérni a bizottság, de remélni kell, hogy az egyházak kiváló férfiai megértik egymást és tudni fogják, hogy a nagylelkű Carnegie a Jézus eszméjét akarta megvalósítani, a békességet a földön és a jó akaratot az emberek között.

Az erdélyi református egyházkerület közgyűlése. Az erdélyi ref. egyházkerület évi rendes közgyűlése november 23-án, pénteken délelőtt 10 órakor lesz a kolozsvári teológiai fakultás dísztermében. A közgyűlés főbb tárgyai: Ifjú lelkészek felszentelése november 25-én délelőtt. Néhai dr. Kenessey Béla püspök síremlékünnepe (nov. 25. délelőtt 12 órakor). Püspöki jelentés. Igazgatótanácsi jelentés. Az egyházkerület 1922. évi zárószámadásának ellátása. Az egyházkerület 1923. és 1924. évi költségvetéseinek megállapítása. Előterjesztés az egyházkerületi nyugdíj-, özvegy és árva gyámintézet szervezése tárgyában. Az egyházkerületi belmisszió bizottság szervezés és a belmissziói szabályzat megállapítása. Előterjesztés az általános állásgyakorlatról szóló miniszteri törvénytervezet tárgyában. Előterjesztés az elemi- és középiskolákra vonatkozó oktatásügyi miniszteri rendeletek ügyében. Előterjesztés az egyházmegyei egyházvizsgálat tárgya-

ban. Egyházkerületi főgondnokok, igazgatótanácsosok, kollégiumi gondnokok, előjárósági tagok, egyházkerületi tanácsbírák, nyugdíjbizottsági, belmissziói bizottsági tagok stb. választása. Az egyházkerületi közgyűlés alkalmával a bíróság is teljes ülést tart.

Jönnek a hátralékos előfizetések. Örömmel állapítjuk meg, hogy fölhívásaink nem hangzottak el hiába: hátralékos előfizetőink buzgón egyenlítik ki tartozásaikat. Ennek a buzgalomnak a megállapítása új kérelemre batorít. Kérjük tisztelt előfizetőinket, ismerjék és terjesszék kis lapunkat ismerőseik, barátaik, rokonaik körében. Mi sokkal szerényebb anyagi eszközökkel dolgozunk, semhogy ügynököket indíthatnánk annak új előfizetők verbuválására. Ezt a munkát jó barátainktól várjuk és reméljük. Ha minden előfizetőnk megnyerne még egyet ügyünknek: a *Magyar Nép* lenne Erdély legelterjedtebb lapja. Micsoda hatalmas lépés volna az a magyar egység és a magyar közművelődés úján! Noshát tegyük meg azt a lépést: minden előfizetőnk szerezzon még egy új előfizetőt. Biztató esetben szívesen küldünk mutatvány-számokat. — Az utalványok kitöltésének megkönnyítésére román nyelven közöljük a legszükségesebb adatokat; válassza ki mindenki az őt érdeklő számot és kövesse azoknak jó példáját, akik hátralékaikat beküldötték.

Cím: *Administrația revistei „Magyar Nép”*
Cluj, Str. Regina Maria Nr. 1.

- 1 évi előfizetés: 66 L. *Sazececisase Lei.*
- 1 évi előfizetés a naptárral: 71 L. *Saptezeciuna L.*
- 1/4 évi előfizetés: 18 L. *Optsprezece Lei.*
- 1/4 évi előfizetés és a naptár: 23 L. *Douazecitrei L.*
- 1/2 évi előfizetés: 35 L. *Treizeccicinci L.*
- 1/2 évi előfizetés és a naptár 40 L. *Patruzeeci L.*

Az unitárius egyház főtanácsi gyűlése nov. 4-én kezdődik. A tárgysorozat az egyházi élet minden nevezetes mozzanatát felöleli. Tárgyalásra kerülnek a közoktatásügyi miniszterium sérelmes rendeletei az elemi és középfokú oktatás ügyében. Betöltik az ötdik theologiai tanszéket, tárgyalják az egyetemes nyugdíj-intézet ügyét, az egyetemes adózást, a püspöki vizsgálat eredményét, a fegyelmi törvény módosítását, számbaveszik a tanügyi eredményeket. A főtanácsi gyűlés előtt tartják a Dávid Ferenc Egyet. és Unitárius Irodalmi Társaság évi beszámoló gyűlést.

Téli terveinkből. Ismeretterjesztő gazdasági cikksorozatunk főtárgya az idén az *állattenyésztés* lesz. Az ismertető anyag egy részét az Erdélyi Magyar Naptárban fogjuk leköszölni. Lapunk gazdasági rovatában a legkiválóbb erdélyi magyar tudósok és gyakorlati gazdák fogják elmondani az állattenyésztés sürgős tennivalóit és hasznos fogásait. Természetes, hogy közben egyéb kérdésekről sem fogunk megfelleledkezni. Olvasóinktól függ tehát, hogy az idén lapunk révén a gazdasági ismeretekben előre haladjanak. A sikernek egyik feltétele, hogy a cikkeket a gazdák egymás között meghányják-vessék, a tanulságokat a helyi viszonyok szerint

leszűrjék. A szervezésre a nép vezetőit ezuton is fölkerjük.

Orosz kémek Romániában. Az államrendőrség nagy kém szervezetet leplezett le. Bécsben egy volt osztrák-magyar tiszt, Holberg őrnagy volt a kémkedés irányítója, részesei pedig a román hadsereg több száz nemzetiségű tiszteje, továbbá szebeni és brassói száz polgárok. Ezeknél a megejtett házkutatások alkalmával sok idegen pénzt és olyan iratokat találtak, amelyekből kiderült, hogy az oroszok számára kémkedtek és a román hadsereg minden viszonyát ismertették. Erdély területén állítólag hetven személyt tartóztattak le kémkedés gyanúja miatt. Valószínű, hogy a román hadsereg haditerveit meg fogják változtatni, mert félt, hogy a kémek ezeket is elárulták az oroszoknak.

Garázda autósok. A lelkileg műveletlen gazdagok szívesen henecegnak autóikkal. Az országutakon valóságos veszedelmek a közlekedésnek. Gyönyörűségeket lelik benne, hogy ha a lovakat, vagy marhákat sikerült töfögésükkel megijeszteniök, a megrakott szekereket a sánca fordítaniok. Olykor persze véres szerencsétlenségeket okoznak. Ez történt közelebről a Székelyföldön. Özvegy Bíró Mihályné és Margit leánya Segesvárról a Székelykeresztúr mellett levő Betfalvára kocsiztak. Az országút egyik fordulójánál egy száguldó autó teljes erővel nekiszaladt a kocsinak, amely fölborult. A kocsis szörnyei halt, a nők pedig súlyosan megsebesültek. Az autó még csak meg sem állott, hogy a szerencsétleneknek segítséget nyújtson. Az autó tulajdonosát és sofőrjét nyomozzák.

A vörös kakas heti krónikája. Talán egy évben sem tett annyi kárt a vörös kakas, mint az idén. Legutóbb Nagyvárad szomszédságában két falut látogatott meg súlyosan. Szentandrás és Mezőszakadát szinte egy órában ütött ki a gonosz veszedelem. Szentandrás a kenyérsütőkemencéből kipattant szikra gyújtotta fel a nádfedelest házat, amelyről aztán tovább harapózott a szomszéd telkekre, Mezőszakadát eldobott cigaretta végből támadt a tűzvész. Mindkét községben több ház és csűr s rengeteg termény esett martalékául a pusztító elemnek. — Az Arges-megyei Letea-Noua községben nagy tűz ütött ki, amely ötven házat elpusztított. A nagy szélvihar következtében a tűz átterjedt a községi gabonaraktárakra is és a felhalmozott gabonát elhamvasztotta. A tűz oka vigyázatlanság. Ugyancsak Arges-megyében a comani erdő is kigyulladt, azonban a 22. tüzérezred katonáinak sikerült lokalizálniok a veszélyes erdőtüzet. A Giurgi melletti Balanoiasa községben szintén nagy tűz tört ki, amely hatalmas károkat okozott. A tüzet a giurgi tüzoltóság segítségével sikerült eloltani. Baskioj és Ortakioj között nagy erdőtüz keletkezett, amely a szomszédos falvakat is fenyegeti.

Mit ér egy liter embervér? Köztudomásu dolog, hogy olyan emberek véré, kik a vérnek súlyos megbetegedésébe estek, pl. a veszélyes sárgaság ütött ki rajtuk, vagy vértük szén-gázmérgezés miatt elpusztult, esetleg sebesülés miatt veszélyes vérvesztésnek voltak kitéve, más ember vérével pótolni lehet. Egészséges ember 5 liter vérenek harmadrészét halálos veszedelem nélkül el lehet venni. Nagyváradon történt, hogy *Balaton Mihály* tímár mester a vérnek egy másik betegsége miatt, amit vérzékenységnek nevezünk, napokig

tartó orrvérzés folytán úgy le gyengült, hogy az orvosok életét veszélyeztetve látták és ezért azt tanácsolták neki, hogy vesse alá magát egy vérátömlesztési operációnak. Egyik segéde Fekete Demeter, hajlandónak is mutatkozott arra, hogy egy liter vért átadja, de 28.000 leut kért érte. A tímármester sokáig habozott, míg a nagy összeg pénzt megígérte. Végre az orvosok megcsinálták az operációt, de Balaton a műtét után nemsokára meghalt. Ugy látszik vagy késő volt már a műtét, vagy pedig a segéd vére annyira eltért volt a gazdájáéól, hogy az ölte meg.

Szireti mulatság Élesden. A Körösvölgynek egyik szép, virágzó magyar községében jól sikerült szireti mulatságot rendezett okt. 14-én az élesdi ref. egyház, melyen a szép harmóniában élő többi vallásfelekezetek is nagy számmal voltak jelen. A mulatságnak kiemelkedő jelenete volt a 12 pár magyar ruhás csösz legénynek és leánynak vig. nótázással való felvonulása és a körmagyar táncnak jól sikerült bemutatása. A mulatság különben fényes erkölcsi siker mellett a ref. egyháznak 3500 leut jövedelmezett. A bál sikere az egyházi vezetőség érdeme.

Művelődési krónika.

Harangünnepély Bihardiószezen. Október 7-én lélekre ható ünnepély folyt le Bihardiószezen. Aradon készült két új harangját adta át a közhasználatnak. A 233 kg-os harangot K. Nagy Sándor presbíter tag adományozta háboruban elvérzett fia emlékére. A 128 kg-os harangot pedig a polgári ifjúságból alakult egyházi dalárda tagjainak közreműködésével közadakozásból hozta létre. Az avatáson mély érzelmeket keltett a közönség éneke (XC. zs.) az egyházi dalárda, Végh József esperes érmihályfalvai lelkész fölavató imája, K. Nagy Károly betegen fekvő édesapja nevében mondott szavai, az esperesnek a két új harangot átvevő magas szárnyalásu beszéde, a gyermekek kéthangu éneke, egy fiu és egy leánygyermek szavalata, a harangok megkoszorúzása és a felhuzás. Majd félóra múlva az új harangoknak lesve várt hangjai az öreg harang szavával összeolvadva szétáradtak és a kíváncsi közönségben látható megnyugvást keltettek. A harangok zugása alatt megtelt a templom, a hallgatóságra pedig mély hatást keltett a vedresábrányi lelkész: Füzesi Géza lelkész alkalmi beszéde, Dr. Gellért Sándor szóló egyházi éneke. Délután 1 órakor nagy közebed volt a fogadóban, ahol vidám toasztok hangzottak el. Délután Kovács Lajos tóli lelkész templomi prédikációja bilincselte le a hallgató közönséget. Este 9 órakor jól sikerült műkedvelői előadás, szavalat, ének, tombolázás és végül reggelig tartó tánc következett. A megnyilvánult lelkesedés hatása alatt többen kiváltak jókedvű adakozásukkal, úgy, hogy ez a nap több mint 10 ezer leu alapot teremtetett a templom renoválására, amiről ma már gondoskodni elmulasztihatalan köteleesség.

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI ÉLETT

Csupaszon maradt szántások.

Gyalui Rosenberger Sándor földbirtokos az alábbi üzenetet küldi gazdatársainak:

— Tisztelt gazdatársaim, járják be őszi gabonával bevetett földeiket és figyelmesen nézzék meg, hogy különösen a már régebben eszközölt vetések miként keltek ki. Sok helyről azt panaszolják, hogy a már 4–5 héttel ezelőtt elvetett szemek nagyon rosszul keltek s a kikelt szálak is csenevészek, betegek. (Ez a szomorú helyzet az én gazdaságomban is Szamosfalván.) Ha most valaki megkeresi a földben az elvetett magvakat, azt fogja találni, hogy azok részben ki vannak furva, részben el vannak rothadva. Az ilyen magvak persze nem is fognak ki kelni. Mi okozta a magvak megromlását? Egy kis vizsgálódással hamar meg lehet ezt állapítani. A buzaszemen ugyanis egy kis hernyóforma, ezüstsínű, sima állatkát találunk, ami nem egyéb, mint a *drótféreg*: ez okozta a károkat.

Mivel az ilyen vetésről termést úgy sem remélhetünk, leghelyesebb, ha kiszántjuk. Nagy hiba volna azonban újra kalászosot vetni arra a helyre, mert azt a drótféreg megint tönkretenné. Legokosabb a drótféreges helyet tavasszal kapás növényvel vetni be. Ha a viszonyok mégis arra kényszerítenének, hogy erre a területre megint kalászosot vessünk: a vetés után a földet alaposan hengereljük meg.

A drótféreg kártétele nemcsak a vetőmag kifurátában áll, hanem néha a csírá, sőt a kikelt zsenge buzát is lerágja s így vetésünket tönkreteszi. Egyes helyeken úgy védekeznek a drótféreg ellen, hogy a bevetett földet több helyen apró burgonya (krumpli pilyóka) szeletekkel hintik be s a drótféreg ezekbe húzódik. Egy idő múlva a szeleteket összeszedik és megsemmisítik. Ezt az eljárást azonban nagyon nehézkesnek tartom. Helyesebb és több eredményt ígér, ha a drótféreg ellen előre védekezünk azáltal, hogy megtelepülését és elszaporodását megakadályozzuk. A drótféreg leggyakoribb települő helye, melegágya, a buza körül levő gyep és füves barázda, amit tehát gondos gazdának nem volna szabad megtúrni határ-szélétől sem.

Hiányos kelés abból is keletkezhetik, hogy vetőmagunk csíráképességéről előre nem győződöttünk meg. A csíráképességet néha magunk rontjuk meg azáltal, hogy helytelenül csávázzuk (kékkövezzük) a vető-

magot. 1% os oldatnál erősebb csávázó levelet nem szabad használni, mert az megöli a csíráképességet is.

Heti piac.

(A Magyar Nép külön tudósítótól).

Gabona és zöldség.

Kolozsvár. A legutolsó kolozsvári piac szokatlan élénk volt. A tartós szárazság miatt a gazdaközönség a mezőn nincs elfoglalva és így sok volt a behozatal. Buza, nagyvékára (a 30 lit.) 120–130, kukorica 120, rozs, 110, árpa 83–100. zab 52–56, fehér paszuly 260–270, gránát 380–400, kendermag 370, pityóka 30, dió 200, murok, 35, petrezselyem 50 leu; kilóra murok 4–5, petrezselyem 5–6, lucerna 35–40 leu.

Dés. Buza mm-nként 480, rozs 450, kukorica 420, zab 310, árpa 410, főzöliszt 900, kenyérliszt 550, fehérkenyér 800, barna 500 leu.

Marosvásárhely. Kis vékára (a 20 lit.) buza 75–85, új tengeri 55–60, árpa 55–65, zab 30–32, paszuly fehér v. gránát 130–150, burgonya 15–20, alma 40–50 leu.

Élő marha.

Az élőmarha ára azóta, hogy a kivitel egyes husipari termékekre megnyílt, némi javulást mutat.

Brassó. Őszi marhavásárra fölhajtottak mintegy 10 ezer lovat, 15 ezer ökröt és 5–600 tehenet. Fajlovakért páronként 20 000–30 000, ökrökért 18–20 ezer, tehén darabjéért 2–6 ezer leut fizettek.

Arad. Nagy felhajtás, élénk kereslet mellett a következő árak alakultak ki. Marha 8–10–14 leu élő-súly kilója, borju 20–22, sertés 38–40 leu, zsir kilója 66, szalona 60.

Fél kgr. gyapju, vagy egy kgr. sajt árával megmentheti birkáját a pusztulástól!

„DISTOL“

biztosan meggyógyítja mételegykezes juhait és szarvasmarháit!

„DISTOL“

Egyszerű a kezelés. Biztos a gyógyulás.

Kapható:

Gergely Ferenc utóda
cég drogériájában Cluj-Kolozsvár.

Lerakatok:

Gea-Krayer Droguéria R.-T. Temesvár.
Hlatsch & Co. chem. laboratorium Szászsebes.
Dr. Guttman Béla gyógyszerháza Szatmár.
Krafft és Herbert Droguéria Szatmár.
Lukács László gyógyszerháza Kézdivásárhely.
Továbbá bármely gyógyszerházaiban.

Ne várjon addig, amíg állatja leromlik.
Lloyd 2111.

A kereskedelem és az ipar összhangja.

Lapunkban már egyszer behatóbban foglalkoztunk azzal a kérdéssel, hogy nincs egy olyan mindent átfogó szerv, mely az ipari termelést a szükséglettel teljes összhangba tudná hozni, melynek egyfelől az volna a feladata, hogy a kereskedő világ elé tiszta képet tárjon a belföldi ipar termékeiről, a mennyiség, a minőség és a hely megjelölésével, másfelől pedig — és előtünk ez volna a sokkal fontosabb — az iparos világot tájékoztatná az ország ipari termékeinek szükségleteiről. Egy ilyen tájékoztató megóvná az iparost az esetleges céltalan túltermeléstől; a fontosabb hatása azonban az volna, hogy észrevétele teljesen új munkatereket vagy ennek-annak az iparágnak nyilvánvalóvá tenné a többtermelés szükségét. Örömmel halljuk, hogy az új dolgok kezdeményezésében annyira tevékeny Kolozsvári Kereskedelmi és Iparkamara hozzáfogott a maga területéről egy ide vágó kimutatás összeállításához. Ez a kimutatás különösen a keletkező és meglévő ipari termékek összeállítására fekteti a fősúlyt. És pedig azzal a különleges céllal, hogy ezekről a termékekről kiváltképpen a regáti kereskedőket tájékoztassa, kik vajmi keveset tudnak arról, hogy mit termel Erdély és így igen sok olyan árut hoznak be drága pénzen külföldről, melyet itt is beszerezhetnének. Az iparkamara lépése nagyon üdvös, de még több haszon származnék ebből akkor, ha a kamara eggyel tovább lépne és ennek a kimutatásnak megcsinálná a fordítottját is, nevezetesen a területére eső ipart is tájékoztatná a kereskedelem szükségletéről és különösen nagyot cselekedne akkor, ha tájékoztatójában nemcsak a gyári, hanem a kézműiparos termékek istápolására is megfelelő gondot fordítana.

Cipészmeisteri továbbképző tanfolyam. Aradon Kiss Mihály budapesti szakoktató vezetése alatt egy cipészmeisteri továbbképző tanfolyam alakult. A tanfolyamnak 35 cipésziparos látogatója van, kik mesteriségüket nagy mohósággal tökéletesítik Kiss vezetése alatt. Kiss Mihályt Aradról már meghívták a váradlak. Reméljük, hogy Váraddal nem fejeződik be a tanító-mester szerepe, hanem sorra meghívják Erdély többi iparosközpontjai is. Ide pedig a tanulás végett jobbra való vidéki iparosaink is bevándorolhatnak.

Az ipari piac helyzete. A hosszantartó meleg őszi az egyes iparágakra eltérő, hol jó, hol rossz hatással van. Így a vasiparban élenken tart a kereslet, mert az őszi gazdasági munkálatok tovább tartanak.

Aradon a *vasárak* következőleg alakultak: rudvas alapár 10:25 leu kilónként, abroncsvas 13:50, vasgerenda II, alakvas 11, finom fekete lemez 17:50; horgonyzott vaslemez a'apára 28, vashuzal 17:50, huzalszeg 18, salgtarjáni szekértengely 26, ásó—kapa 38, fekete zománczott edény 30 leu.

Viszont a bőriparban föltűnően lanyhult a kereslet épen a meleg időjárás miatt, annyira, hogy az eladók a vásárkedv fokozására kénytelenek alacsonyabb árakat megállapítani. Lábastalp nehéz áru I. a. 160—165 leu kítőja, mosó croupon I. a. nehéz 250—255, II. a. 240—245, nyaktalp 110—120, hasszél 80—90, cseres hasítás I. a. 85—90, vixos hasítás I. 140—150. Barna tehénbőr 220—230, fekete 190—200, marhabox quadrátja 48—55, borju 55—60, külföldi 65—78 leu.

A gyapju áruknak árai az utóbbi időben is állandóan emelkedő tendenciát mutattak. Ami azonban nem a leu romlásának volt következménye, hanem a világpiac állandóan emelkedett a nyers árunak az ára. Ezzel egyidejűleg a munkabérek is állandóan emelkedtek, úgy, hogy az őszi időszakra az árak, a tavalyi őszi árakhoz viszonyítva, 30—40% emelkedést mutatnak. A belföldi női gyapju szövetek árai 130 cm. széles 250—550 leu, 140 cm. széles 400—600 leu. Külföldi, nevezetesen angol és cseh gyártmányú egész finom gyapju szövetek napi árai 130—140 cm. szélességben, ruhának megfelelő, 450—800 leu, 130—140 cm. szélességben costum szövetek 750—1200 leuig méterenként. Az árak nyugati valutákban továbbra is állandó emelkedést mutatnak.

Valuta-jegyzések.

— Kolozsvár, 1923. okt. 31. —

1 dollár	= 208.—	leu
1 font sterling	= 936.—	"
1 svájci frank	= 37.25	"
1 francia frank	= 12.30	"
1 líra	= 9.40	"
1 cseh korona	= 6.10	"
1 dinár	= 2.40	"
100 magyar korona	= 0.80	"

„Glausch“-féle „Haematinum“ aromatikus vas- és mangán elixír

a legnevesebb orvosok által ajánlva vérszegénység, sápadtság, étvágytalanság és gyenge testi állapotoknál.

Ize igen kellemes s nagyban javítja a közérzést! — Napjában étkezéskor vagy azután 1—2 evőkanállal. Gyermekeknek kevesebb.

Kapható mindenütt!

Vezérképvislet Nagy-Románia területére:

Cosmos nagydrogeria Cluj—Kolozsvár.

Mit lehet várni az új kiviteli rendelkezésektől?

Az új kiviteli rendelet, mely a hivatalos lapban október 9-én látott napvilágot, lehetővé teszi a tojás, vetemény-magvak, olajpogácsa és a husipari termékek közül a következők kivitelét: szalámi, sonka, felvágotttermékek, ló- és szamárhús, bárány-, berbécs-, nyul- és macskabőrök kivitelét. Szabad a feldolgozott juh- és kutyabőrök kivitele is. A kivitel újonnan megállapított díjai a következők: Tojás 1.50 leu darabonként, friss és konzerv hús (sertéshús kivételével) 20 leu kilónként. A friss, konzervált, vagy preparált sertéshús és sonka kilója után 25 leu, szalámi 30, moldvai szalámi és főlvágott 25. Ló- és szamárhús 1 leu, gyapotrongy után 6 leu kilónként. Az ökör, tehén, bivaly után 8 ezer, a kos után 400 leu a fejenkénti díj. A bárány, kos, nyírott, idősebb bárány 30 leu kilónként. A komissziódíj bele van számítva ezekbe az exportdíjakba. Az új rendszabály már okt. 12-én életbelépett. A felsorolt áruk közül, sajnos, csak a tojás kivitelének van ez idő szerint nemzetgazdasági jelentősége, azért, mert csak ennek van a kiviteli díja úgy megállapítva, hogy a kereskedő haszonnal dolgozhatik. Az éiómarha, valamint husipari termékekre kivetett magas díjak nagyon kétségessé teszik azt, hogy a kivitel komoly tempóban megindulhasson. És kétséges az az öröm is, mellyel egyes hangok üdvözlik Sassu ipartügyi miniszter ama tervét, hogy a szabad kereskedelmet — néhány elsőrendű fogyasztási cikket leszámítva — csaknem teljesen visszaállítja, mert amit eddig elnyeltek a permiszek, azt ezután elnyeli a határvám és a kiviteli illeték. (Közben megjelent Sassu miniszternek várt rendelete, amey a kereskedelem szabadságát visszaállítja. Eltörli a permiszrendszer és felosztja az annyit nehézményezett export-import bizottságot. A kereskedelem szabaddá csak annyiban van téve, hogy permiszt többé nem kell fizetni, ellenben egész sereg termékre teljes kiviteli tilalom van föllállítva, melyről jövő számunkban hozunk közleményt. Meg van engedve ujabban a tölgy- és bükktraverzek a jegenye- és hársfa kivitele.)

A husipar panasza. A husiparosok az állam mostoha gyermekei. Nemcsak a maximálásokkal nehezíti meg az állam állandóan létföltételeiket, hanem azoknak a veszteségeknek kárpótlására, melyek a mézárásokat a vágáskorlátozásokkal, meg az ármegállapításokkal érik: ipari termékeiket sem igen engedi külföldre. Már a kora nyárban megirtuk, hogy mézárósiiparosok nem-sokára egy kis lélekzethez jutnak, mert a báránybőr kivitele fölszabadult, valójában még sehol semmi nyoma az engedélyeknek. Már pedig Erdélyben sok nehéz millió fekszik báránybőrben, csak a mézárósiok bőr-értékesítő szövetkezete 5 millió leut fektetett bele. Ez az összeg pedig a mai nehéz pénzviszonyok között súlyos válságokat okoz a mézárósiok között. Ez az öt és még a többi 25 millió csak Erdély területéről ott fekszik bőrökben már tavasz óta és kitudja meddig fog úgy maradni, mikor most arra volna szükség, hogy a mézárósiok fölszabadítsák azt a pénzt és iparuk mindennapi szükségleteinek a fedezésére fordítsák. Ehelyett azonban drága uzsorakölcsönökhöz kell fordulniok, holott tőkéjük van, de az holt tőke, amit nem tudnak forgatni.

Tanítók figyelmébe!!

A miniszterleg engedélyezett *Dr. Ioanovicz-féle „Hazai alkotmánytan“* III. kiadása a legújabb miniszteri tanterv szerint kibővítve és az új alkotmány szerint átdolgozva magyar nyelven megjelent. E tankönyv rövid, világos és könnyű előadásban kimerítően ismerteti Románia új alkotmányát, valamint a román állampolgár jogait és kötelességeit. Teljesen felöleli az elemi népiskolák V. és VI., valamint az ismételő iskolák osztályainak tantervszerű teljes anyagát. Ezen új, díszesen illusztrált III. kiadás ára csak 12 lei. — Amidőn e tankönyvre szives figyelmét felhívjuk, teljes tisztelettel kérjük, hogy azt a vezetése alatt álló iskolába bevezetni sziveskedjék. Megrendelhető a

„MINERVA“ Irodalmi és Nyomdai Műintézetnél
Ciuj—Kolozsvár, Strada Regina Maria 1.

Az Erdélyi Gazdasági Egyet kiadványai.

Ásványi Lajos: A vörös löher termesztéséről	— —	Leu 8—
Báitner Ferenc: A mezőgazdasági szeszgyárak	— —	5—
Dr. Barna Balázs: A gyümölcsfák fontosabb ellenségei	— —	10—
Dr. Barna Balázs: A kenyéradó növények fontosabb ellenségei	— —	10—
Cserer Gyula: Az utak és terek fásítása	— —	5—
Cserer Gyula: A magyar komlóművelésről	— —	5—
Cserhádi Sándor: A gyomok kártékonyága	— —	5—
Domokos Kálmán: Az építkező gazda	— —	10—
Gáspár József: A legelő és rétek ápolásáról	— —	5—
H. Gottbárd Sándor: A nyerstakarmányok eltevése	— —	5—
Haner Géza: A fejőstehénről	— —	5—
Heusch Árpád: A szántás-vetésről	— —	5—
L. Huillier István: A káposztafélék termesztése	— —	5—
Ikafalvi: Szőlőművelésről	— —	5—
Jakab László: Utmutató háziállataink egészségének gondozása	— —	10—
Jászberényi András: Tejgazdaság, vajkészítés	— —	15—
Kovácsy Béla: Háziállataink takarmányozása	— —	5—
Marcu Ferenc: A nemes kosárfűz termesztése	— —	5—
Nemes István: Az öntözés	— —	5—
Dr. Páter Béla: A vadontermő gyógyító növények gyűjtése	— —	10—
Réti János: A trágyáról és trágyakezelésről szükséges tudnivalók	— —	5—
Rutisz Gyula: A kukoricaművelésről	— —	5—
Tormay Béla: A borjúk fölneveléséről	— —	5—
Virágh Elek: A sertéshizlalásról	— —	5—
K. Vörös Sándor: A gazdaságok berendezéséről	— —	5—
K. Vörös Sándor: A dohánytermesztésről	— —	10—

Kaphatók

a „MINERVA“Irodalmi és Nyomdai Műintézet
Részvénytárs. könyvesboltjábanKolozsvár, Strada Regina Maria No. 1.
(Volt Deák Ferenc-utca 1. szám.)**Bognár és Szántó Erdélyi
Kereskedelmi Részv. Társ.**Bor, szesz és sörnagykereskedés,
szabadraktár, rum és likörgyár,**K O L O Z S V Á R.**Fiók: **MAROSVÁSÁRHELY.**

Lerakat minden nagyobb helyiségben.

Telefon: 332, 72, 1014. — Sürgőnycim: Bogsza

MULATTATÓ

Halotti beszéd a hulló leveleknek.

Látjátok feleim, hogy mik vagyunk?
 Bizony bibor és bronz és arany
 És örökkévaló szent szépség vagyunk.
 Ahogy halódunk, hullunk nesztelen:
 Bizony e világ dőre, esztelen
 Pompájánál nagyobb pompa vagyunk.
 Nem történhetik velünk semmi sem,
 Mi megronthatná szép, igaz-magunk.
 Mig a fán vagyunk: napban ragyogunk,
 S ha alászállunk: vár a hús avar,
 Testvér-levél testvér-lombot takar,
 Ott is otthon vagyunk.
 Ha megkeményedünk és megfagyunk:
 Zuzmara csillog rajtunk: hermelin.
 Bibor után a fehér hermelin.
 Bizony szépek vagyunk.
 Látjátok feleim, hogy mik vagyunk?
 Ha végre földanyánk része leszünk,
 Ott is szépek leszünk,
 Ott is otthon leszünk.
 És árvaság csak egy van, feleim:
 Az erdőn kívül lenni.
 Otthontalannak, hazátlannak lenni.
 Nagyvárosok rideg utcakövén
 A széltől separtetni.
 Sok más szeméttel összekevertetni.
 Árvaság csak ez egy van, feleim.
 S amig itthon vagyunk:
 Bizony bibor és bronz és arany
 És örökkévaló szent szépség vagyunk.

Kolozsvár, Hója-erdő, 1923. október 25.

Reményik Sándor.

Régi erdélyi posta.

Manapság a levélküldés nem nagy fejlődést okoz. Készen van a levélpapír, boríték, bélyeg. A megirt levelet postaszekrénybe dobjuk s a posta a rendezett állapotok közt a levelet a címzethez szállítja.

Régen nem így volt. Amíg Erdély Magyarországhoz tartozott, a Magyarországon divatos levélírás volt szokásos Erdélyben is. Már Szent László, Könyves Kálmán magyar királyok idejében (K. u. 1100 körül) lovas emberek, futárok vitték a királyi udvar leveleit ide oda. Ha magánember küldött levelet, annak kézbesítését saját lovas legényére bízta, vagy kisebb távolságoknál gyalogost küldött. A levélhordásban különösen a cigányoknak vették nagy hasznát.

A levélformája is különbözött a maiától. Nem volt külön boríték, hanem a papírt úgy hajtották össze, hogy boríték alakja legyen. A papír két szélét ugyanis behajtották, úgyhogy a behajtott részek összeértek. Azután az így nyert hosszukás alak két végét újból összehajtották, a végeket egymásba illesztették s a találkozás helyén lepecsételték. A szembeeső oldalra ráírták a címet. A levél szövege így belül maradt.

Ez a szokás maradt érvényben akkor is, amikor az erdélyi fejedelemség megalakult. A fejedelemség kora alatt olyan külön postaintézmény, amely a saját lovaival, saját embereivel, egyik állomásról a másikra, meghatározott időben levelet, csomagot szállított volna, nem volt. Csak amikor Erdély néhány évre (1552—1556.) Ferdinánd magyar király hatalmába került, akkor lépett életbe a külön postajárat. Ausztriában, Magyarországon a postaközlekedés akkor már megvolt, a király tehát Erdélyre is kiterjesztette. Erdélybe Kassáról jött a postakocsi s Nagyszebenig közlekedett. Tasnád Sarmaság, Zilah, Zsombor, Borsa, Válaszút, Kolozsvár, Torda, Nagyenyed, Wingard voltak a megállóhelyek. Innét egyrészt Szászváros, Déva, másrészt Szerdahely Nagyszeben felé ágazott el a postaut. Szamosujvár és Zsombor, Szamosujvár és Kolozsvár között is volt postaközlekedés.

De e postajárat néhány év múlva megszűnt, az erdélyi fejedelmek a régi futárrendszert hozták vissza. A fejedelem futárait *postának* nevezték. Posta volt bőven, mivel a fejedelem a birtokaira, a főurakhoz, városokhoz gyakran üzenetet küldött. E posták a fejedelmi udvarból indultak ki, oda tértek vissza. Vagy csak az országban jártak-keltek, vagy külföldön is megfordultak. Így a lengyel *Varga* és *Bencze* családtagjai főleg Moldvában jártak s hű szolgálataikért a fejedelemtől nemességét is kaptak. Bencze család címerében rajzolt posta: (Moldvába járó erdélyi posta

1629-ből.) Nagyon sok posta járt Törökországba. Erdély akkor a törököktől függött, sokszor volt rá szükség, hogy a fejedelem vagy az ország a török császári udvarba levelet küldjön.

A marosvásárhelyi Kovács Péter címerében levő posta

Legelőbb posta azonban az ország határain belül járt. Amikor a posta a fejedelmi udvarból elindult, irást kapott, amely irás jártában-keltében menedéklevelül szolgált. A menedéklevelet a fejedelem írta alá, megis pecsételte. Mivel azonban a sok ügyes-bajos dologban való járás sok postát lefoglalt, a fejedelem maga nem is győzte az aláírást. Idővel az jött szokásba, hogy a menedéklevelet a fő- vagy viceudvarmester (helyettes udvarmester), udvari főkapitány, prefektus, titkár, postamester írták alá. Aszerint tudniillik, hogy a posta kinek a megbízásából indult utra. A levélre a pecsétet az udvari diákok tették rá.

A menedéklevelben rajta volt a posta neve, az is, hogy hányad magával megy. Beleírták azt is, hogy a menedéklevel mennyi ideig érvényes. A fejedelem e menedéklevelben megparancsolta, hogy az ország határain belül postáit senki ne bántsa, utjokban szállásról, ellátásról gondoskodjanak, lovakat adjanak alájuk. Ha a posta az ország határain túl ment, a fejedelem jóakaróit ugyanezen dolgokban segítségnyújtásra kérte.

A posta ugyanis, amikor a fejedelem és az ország dolgaiban járt, akkor utközben a megszállott helyeken pihent lovat kapott, szállást adtak neki és saját költsége fejében ellátásáról, amint akkor nevezték, a részére való gazdálkodásról is gondoskodtak.

A menedéklevelen kívül a posta még címet is vitt magával. A címer vagy az ország cimere lehetett, amelyben a fejedelem családi cimere is benfoglaltatott, vagy csak a fejedelem cimere. A címet a posta valami feltűnő helyen, így a mellén, fővegén viseltette, hogy az feltűnő legyen s a szembejövők az utból kitérve, haladásában őt ne késleltessék.

Amerre a posta ment, a megállóhelyek pontosan meg voltak határozva. E helyeken a posta lovat cserélt. A lovakat azon község, város adta, ahol a megálló

hely volt. A nemesség a lóadástól mentességet élvezett. Egy-egy állomás távolságáról fogalmat alkothatunk, ha Nagyváradtól Tordáig eső állomásokat nézzük. Váradtól Révig, Révtől Feketetóig, Feketetótól Bánffihunyadig. Bánffihunyadtól Kolozsvárig, Kolozsvártól Tordáig eső ut egy-egy ló utja volt.

A Szeráj egykoru képe

Amikor a posta utjáról visszajött, menedéklevelét az udvarmesternek, a címet a postamesternek visszaadta. A visszaadás azért történt, hogy a postát minden visszaéléstől megóvják.

Mert visszaélés bőven volt. Az egykoruak telve voltak panasszal, hogy a posták a szegény népen hatalmaskodnak. Panaszkodnak, hogy a kellelénél több lovat kívánnak, szekeret-szánt követelnek, holott menedéklevelükben erről nincs szó. A jobbágyokat megverik, lovaikat erőszakkal elveszik, vagy csak pénz fejében hagynak nekik békét. Jogtalanul ellátást csikarnak ki, a kereskedő emberek lovaikat utközben fogják ki, amikor ezek szekereiken vásárookra mennek. A lovakat a szokott helynél tovább viszik, elvesztegetik, elhagyják.

A sok panaszra a fejedelem és az ország léptenyomon orvoslásról gondoskodott. Felhatalmazást adott, hogy az ilyen postát megfoghatják, a helyi tisztek 200 frt. erejéig megbüntethetik, az eltékozolt ló árát rajta megvehetik. A fejedelem meghagyta, hogy a garázda postát azonnal hozzá hozzák, ahol tettéért lakolni fog. Az országgyűlés még azt is elrendelte, hogy a postákat akasztófán való kivégzéssel is megrettentsék s egy Bartos nevű postást sok latorságáért az országgyűlés fel is akasztatott.

Az volt azonban a baj, hogy a maguk mentségére a posták is találtak mentséget. Azzal védekeztek, hogy a postalovakat az egyes helyek nem állíjják ki, vagy pedig a lovak nagyon rosszak. Innét van, hogy a sok törvény ellenére a panaszok az egész fejedelemség kora alatt megmaradtak.

A postalai, vagyis a török császári udvarba (portakapu) küldött követekkel aránylag kevesebb volt a baj. A posta a hosszú utat lóháton tette meg, körülbelül két hétig tartott, amíg Konstantinápolyba eljutott.

Külön lovai voltak, amelyeket a szászok földjén kvártélyba adott. Ha mennie kellett, akkor saját lován megindult. Rendes fizetést huzott, egy-egy utjáért 16—20 tallért kapott, ameynek az értéke általában kétszer annyi ezüst forintnak felelt meg. A leveleket csomóba kötötte, atlasz védőbe burkolta, vagy zacskóba helyezte. A fontos irásokat keblébe rejtette, nehogy valaki elvegye.

Ha a török fővárosba ért, ott az erdélyi állandó követ házába ment, vagy egyenesen a fővezérhez, aki a török minisztérium feje volt. A fővezért a császár palotájában, a Szerájban találta. A Szerájba három kapu vezetett, a második kapu után köveitkezett a fővezér háza, a harmadik után a császár lakása épült. A Szeráj egész kis városrész volt.

A portai postásság nehéz foglalkozás volt. Rossz utakon hetek számra utazott a posta, nem egyszer nehéz körülmények között. Többször még élete is veszedelemben forgott. Volt rá eset, hogy a postát utközben a Dunába vetették, máskor megsebesítették, vagy mindenéből kifosztották.

Nem csoda tehát, ha a fejedelem e hű postást megjutalmazta, birtokot, nemességet adott neki. Így kapott nemességet Marosvásárhelyi Kovács Péter. Nemesi címerébe rajzolt postai posta vágatató lova jelzi a sietőséget, amellyel utját a posta megtette.

Amikor az erdélyi fejedelemség megszűnt és Erdély megint a magyar király alá került, a futár intézmény helyett, a rendes postaközlekedés jött szokásba. A posták szervezéséről az erdélyi Főkormányzók (Gubernium) gondoskodott, a fogadókat és szálláshelyeket a nemesek rendezték be. 1696-ban Nagyszébenben postaigazgatóság létesült, postajárat indult meg Szebentől Brassóig, Szebentől Kolozsvárig és Szebentől Déváiig.

Azóta a postaszervezet folyton tökéletesebb lett és ma már az utolsó falu sincs többé jól rendezett országokban elzárva a világtól.

Dr. Biró Vencel.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Gy. P. S. Kolozsvár. Hálasan köszönjük a 4 új előfizetőt. Továbbra is kérjük jó indulatát. Szíves üdvözlét. — *Ált. Ipartestület.* A 182 leut köszönettel megfelelőleg elszámoltuk. — *P. M. Felsőszentmihály.* Az 5 új előfizető előfizetési díját okt. 1-től elkönyveltük. Hálás köszönet nemes fáradozásáért. — *D. E. Szóváros.* Előfizetés folyó évre rendben. — *S. K. Retteg.* A 432 leut nyilvántartásba vettük. Ezután 10 példány megy becses címére. — *Általános Ipartestület, Szatmárnémeti.* Előfizetés 1922. július 1. lejárt, hiányzó számokat elküldtük. — *Dr. Sz. L. Oravicza.* A folyó évre még 5 leu megküldését kérjük. — *Ref. lelk. hív. Pír.* A 450 leut kö-

szönettel megfelelőleg elkönyveltük. — *E. Sándor Alvincz.* A 27 leut megkaptuk, naptárt előjegyeztük. — *V. K. Puj.* Előfizetés folyó évre rendben naptárdíjjal együtt. — *K. L. Bihardiószeg.* A 184 leut köszönettel elszámoltuk.

Az alábbiak előfizetése a jelzett időben lejárt, ill. lejár:

J. E. Simonyifalva. 1923. jan. 1. — *F. S. Maroskopánd* 1923. jan. 1. — *Kalotasz-t. király községből: Hangya Fogyasztási Szövetkezet.* V. I. és O. F. 1922. ápr. 1. — *B. A. Petrozsény.* 1923. jul. 1. — *Sz. K. Szepsiköröspatak.* 1923. jan. 1. — *H. I. Nagysajó.* 1923. jan. 1. — *R. S. Dés.* 1923. jul. 1. — *Erősd községből: B. M.* 1923. jan. 1. *I. M. és ifj. B. I.* 1922. jul. 1. — *Sz. J. bodó Szászfenes.* 1922. jul. 1. — *Nagybaczon községből: B. J.* 1923. jul. 1. *G. F.* 1923. jan. 1. — *K. B. Páke.* 1923. jan. 1. én. — *R. D. Felsőcsernáton.* 1922. máj. 1. — *Br. B. J. Ördögkeresztúr.* 1923. jan. 1. — *Sz. Gy. Borsaujfalu.* 1923. jan. 1. — *O. S. Szamoskrassó.* 1923. ápr. 1. (10 péld.) — *Kereskedő és Iparos-Egylet Gyalu.* 1923. jan. 1. — *Maroscsús községből: P. I. és D. I.* 1923. jan. 1. — *F. I. Almásmál.* 1923. jan. 1. — *N. J. Vadász.* 1923. jan. 1. — *Buzásbesenyőből: L. J. és N. P. Gy. né* 1923. jan. 1. — *Magyarriegen-ből. özv. É. A. né, Dr. F. J. és F. A.* 1923. jan. 1. — *S. E. né Sz-benedek* 1922. aug. 1. — *Sz. L. Csiksz-t. györgy* 1923. jan. 1. — *Maroshévíz községből: G. F.* 1923. jan. 1. — *F. M.* 1923. máj. 1. — *Dr. I. J. Retteg.* 1923. jan. 1. én. — *B. A. Maksa.* 1923. febr. 1. — *N. D. Ikland.* 1923. jan. 1. — *F. B. Hadad.* 1923. febr. 1. — *V. J. Magyarvalkó.* 1922. aug. 1. — *K. M. Puj.* 1923. ápr. 1. — *P. P. Szatmár.* 1923. jan. 1. — *F. M. pleb. Csikdelne.* 1923. márc. 1. — *H. E. Mezőszentmihály* 1923. febr. 15. — *özv. D. A. né urnő Septér.* 1923. febr. 15. — *P. I. Mezőujlak.* 1923. febr. 15. — *K. F. Oroszfája.* 1923. febr. 15. én. — *B. M. Iszló.* 1922. szept. 15. — *J. I. Magyarkiskapus.* 1923. febr. 15. — *K. J. Temesrékás.* 1922. aug. 1. én. — *S. K. Tasnádszántó.* 1922. máj. 1. — *Hadadnadas községből: B. M. Sz., A. M., özv. S. F. né és L. M.* 1923. márc. 1. én. — *Sz. A. J.* 1922. jun. 1. — *A. K. Borbánd.* 1923. febr. 15. én. — *Cs. A. Seprős.* 1922. nov. 1. — *B. Gy. Marosvásárhely.* 1922. jun. 1. — *K. P. Lippa.* 1922. aug. 1. én.

Apróhirdetés.

Övönöt keres egy és fél éves gyerek mellé
Fábinyi Lászlóné Cluj, Str. Moşilor 20. szám.

Gazdasági gépek és eszközök.

Vetőmagok

Műszaki Cikkek kaphatók!

Hann és Társa Gép és Műszaki Kereskedelmi r. t.-nál
Cluj-Kolozsvár Str. Reg Mária
(volt Deák Ferencz-utca) 11.

Telefon 2—36. Sürgöny cím: Hanncomp.

